

Sygn. akt I PK 141/14

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa M. L.

przeciwko Szpitalowi [...] Spółce z o.o. w R.

o wynagrodzenie za pracę, ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, koszty dojazdów i zużytych materiałów

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 listopada 2014 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 28 listopada 2013 r., sygn. akt III APa [...],

odmawia przyjęcia do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Strona pozwana – Szpital [...] w R. Sp. z o.o. – wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 28 listopada 2013 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa materialnego: art. 80 k.p. w związku z art. 81 § 1 k.p., przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy powód, będąc odwołany przez radę nadzorczą z funkcji prezesa i członka zarządu a nadto będąc odwołany ze stanowiska dyrektora [...] Szpitala [...] w R. niekwestionowaną uchwałą zgromadzenia wspólników nr [...] z dnia 26 listopada 2010 r., nie mógł z przyczyn obiektywnych wykonywać na rzecz pozwanego pracy określonej w umowie, tj. czynności prezesa i członka zarządu oraz dyrektora, tak samo jak i pozostawać w gotowości do jej wykonywania czy też pozostawać w dyspozycji pozwanego w celu jej wykonywania; art. 50 § 3 k.p.,

przez jego niezastosowanie i zasądzenie na rzecz powoda sprzecznie z tym przepisem wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w art. 81 k.p., zamiast ewentualnego odszkodowania; art. 18 § 2 k.p., przez błędną wykładnię, a mianowicie że wprowadzona do treści umowy o pracę - obok klauzuli zawierającej regulację z art. 33 k.p. - także dodatkowa klauzula, nieznana Kodeksowi pracy, dotycząca możliwości wcześniejszego rozwiązania umowy o pracę w razie odwołania z funkcji prezesa zarządu Spółki lub ze składu zarządu w czasie trwania kadencji jest niekorzystna dla pracownika a w konsekwencji nieważna, pomimo że obie strony zgodnie przewidziały w umowie o pracę taką możliwość w związku z zaistnieniem opisanego tam zdarzenia wynikającego z treści art. 203 k.s.h.; art. 65 k.c. w związku z art. 300 k.p., polegające na dokonaniu oceny treści oświadczeń woli stron wyrażonych w umowie o pracę (w zakresie § 4 dotyczącego możliwości wcześniejszego rozwiązania stosunku pracy z powodem) bez uwzględnienia zawartych w tym przepisie ustawowych kryteriów, reguł określających sposób tłumaczenia oświadczeń woli stron, a w szczególności kryterium zamiaru stron, celu umowy, szczególnego charakteru pełnionej funkcji członka zarządu, a w konsekwencji jednostronnego uznanie treści tego postanowienia za niekorzystny dla pracownika i nieważny

Skarżąca zarzuciła także naruszenie przepisów postępowania, przez pominięcie merytorycznych zarzutów apelacji mających istotne znaczenie dla spraw, „a dotyczących w szczególności art. 328 § 2 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 2 k.s.h. oraz art. 252 k.s.h.”.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania „zgodnie z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. oraz 398⁹ § 1 pkt 2, 3 i 4 k.p.c. albowiem: w świetle art. 252 k.s.h. zachodzi konieczność wykładni przepisów art. 58 k.c. w związku z art. 2 k.s.h. odnośnie nieważności z mocy prawa uchwał zgromadzenia wspólników, sprzecznych z ustawą oraz możliwości funkcjonowania tych uchwał w obrocie do czasu stwierdzenia ich nieważności prawomocnym wyrokiem sądowym, co budzi wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie a także wykładni art. 81 k.p. odnośnie możliwości uznania pozostawania w gotowości do pracy byłego członka zarządu spółki z o.o. zatrudnionego na podstawie umowy o pracę na stanowisku prezesa zarządu, odwołanego z tej funkcji i składu zarządu uchwałą rady nadzorczej,

wykładni art. 17 pkt 4² k.p.c. w związku z art. 379 pkt 6 k.p.c. wobec stwierdzenia nieważności uchwał zgromadzenia wspólników dotyczących powołania składu rady nadzorczej w dniu 29 grudnia 2010 r. i wcześniej jako sprzecznych z art. 4 ustawy z 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi przez sąd niewłaściwy tak pierwszej jak i drugiej instancji, który przyjął jego ustalenia za własne, co w konsekwencji winno skutkować nieważnością postępowania w tym zakresie. Sprawy z zakresu oceny zgodności z prawem uchwał podjętych przez organy spółki (sprzecznych z ustawą) należą do właściwości rzeczowej sądów okręgowych (sądów gospodarczych) zgodnie z cyt. wyżej art. 17 pkt 4² k.p.c. Niniejsza skarga jest oczywiście uzasadniona w szczególności z uwagi na wykazane wyżej naruszenie prawa materialnego, polegające na błędnej jego wykładni, niewłaściwym zastosowaniu bądź niezastosowaniu w ogóle”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

W tym kontekście należy wskazać, że podstawowym celem instytucji przedsądu jest rozważenie, czy w skardze kasacyjnej podniesiono okoliczności, których rozważenie przez Sąd Najwyższy będzie wkładem w rozwój prawa i zapewnienie jednolitości jego sądowej wykładni. Tylko wtedy wykazany zostaje publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; oraz z

9 listopada 2005 r., V CSK 70/05). Wymaganie dotyczące przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ma umożliwić stronie wnoszącej skargę kasacyjną przekonanie Sądu Najwyższego o istnieniu przesłanek, na których opiera się wstępne badanie skargi pod kątem przyjęcia jej (dopuszczenia jej) do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2006 r., II CSK 65/06). Dla spełnienia obowiązku określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest przedstawienie argumentacji przekonującej o potrzebie przyjęcia jej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

Gdy idzie o potrzebę wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości lub wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów, to ta przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania sformułowana w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. zachodzi wtedy, gdy niejednolita wykładnia wskazanego przepisu wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie bądź gdy przepis ten nie doczekał się wykładni w kierunku wskazywanym przez skarżącego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK104/08, LEX nr 42436, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231), a ponadto od przyjętej wykładni zależy wynik danej sprawy. Ten ostatni warunek nie zachodzi w niniejszej sprawie w odniesieniu do wykładni art. 252 k.s.h. w związku z art. 58 k.c. w związku z art. 2 k.s.h., dlatego, że Sąd drugiej instancji oddalenie apelacji strony pozwanej nie uzasadnił nieważnością uchwał zgromadzenia wspólników dotyczących powołania rady nadzorczej i nieistnieniem w związku z tym uchwał rady nadzorczej o odwołaniu powoda z funkcji prezesa zarządu i uchwały o powołaniu nowego zarządu. Taką ocenę prawną przedstawił wyłącznie Sąd pierwszej instancji. Natomiast podstawą rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji było stwierdzenie, że stosunek pracy łączący powoda z pozwaną Spółką na podstawie umowy o pracę na czas określony nie mógł rozwiązać się z mocy samego odwołania z członkostwa w zarządzie (a taki właśnie skutek przewidywało postanowienie § 4 pkt 2 umowy o pracę), ale konieczne było złożenie oświadczenia o wypowiedzeniu powodowi umowy o pracę, co nastąpiło dopiero w dniu 22 lutego 2011 r. Stanowisko to jest zgodne z ugruntowanym w judykaturze i piśmiennictwie poglądem, że między spółką a członkiem zarządu wykonującym swoje obowiązki w reżimie pracowniczym występuje układ dwóch stosunków prawnych. Pierwszy z

nich, wynikający z powołania do organu spółki (zarządu), jest stosunkiem korporacyjnym regulowanym przepisami Kodeksu spółek handlowych a jego ustanie związane jest z zakończeniem wykonywania mandatu członka zarządu. Drugi z tych stosunków prawnych wynika z zawarcia umowy o pracę, której przedmiotem jest wykonywanie obowiązków członka zarządu tożsamy z obowiązkami korporacyjnymi. Ustanie stosunku korporacyjnego nie prowadzi do automatycznego ustania stosunku pracy, chyba że chodzi o umowę o pracę zawartą na czas pełnienia funkcji w zarządzie (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III PZP 3/13 (OSNP 2012 nr 23-24, poz. 279). Wyjaśnić należy, że do umowy o pracę nie można wprowadzić innego niż określony przepisami Kodeksu pracy sposobu rozwiązania umownego stosunku pracy - w tym przypadku odpowiadającego instytucji z art. 70 § 2 k.p. Tylko bowiem w przypadku pracownika zatrudnionego na podstawie powołania odwołanie ze stanowiska jest równoznaczne z wypowiedzeniem umowy o pracę. Zawierające taką treść postanowienie umowy o pracę jest więc mniej korzystne dla pracownika niż przepisy prawa pracy i wywołuje skutek wskazany w § 2 tego artykułu (Postanowienia umów i aktów, o których mowa w § 1, mniej korzystne dla pracownika niż przepisy prawa pracy są nieważne; zamiast nich stosuje się odpowiednie przepisy prawa pracy). Taki właśnie charakter ma § 4 pkt 2 umowy o pracę („w przypadku odwołania z funkcji Prezesa zarządu Spółki lub ze składu zarządu w czasie trwania kadencji umowa o pracę ulega rozwiązaniu po upływie dwóch tygodni od dnia odwołania”). Nie określono w nim, jak twierdzi skarżąca, „możliwości wcześniejszego rozwiązania umowy o pracę w razie odwołania z funkcji prezesa zarządu”, ale zawarto niedopuszczalną klauzulę, że odwołanie ze stanowiska jest równoznaczne z wypowiedzeniem umowy o pracę, czyli że prowadzi do automatycznego ustania stosunku pracy.

Jeśli natomiast chodzi o postulowaną potrzebę wykładni art. 81 k.p., to podkreślić należy, że przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania sformułowana w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. zachodzi wtedy, kiedy niejednolita wykładnia wskazanego przepisu wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie bądź kiedy przepis ten nie doczekał się wykładni w kierunku wskazywanym przez skarżącego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z

dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK104/08, LEX nr 42436, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231). Skarżąca w żaden sposób nie wykazała, aby dotychczasowa wykładnia wskazanego przepisu była niejednolita, względnie aby wywoływała rozbieżności w orzecznictwie. Nie wskazała także, w jakim kierunku, jej zdaniem, przepisy te powinny być wykładane.

W odniesieniu natomiast do podnoszonej przez skarżącą nieważności postępowania, wywodzonej z art. 17 pkt 4² k.p.c., to wskazać należy, że zgodnie z art. 379 pkt 6 k.p.c., nieważność postępowania zachodzi, jeżeli sąd rejonowy orzekł w sprawie, w której sąd okręgowy jest właściwy bez względu na wartość przedmiotu sporu. W związku z tym podkreślić należy że, po pierwsze i najważniejsze, przedmiotem sporu między stronami było wynagrodzenie za pracę, ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, zwrot kosztów używania samochodu prywatnego do celów służbowych oraz zwrot innych kosztów, powód nie dochodził natomiast uchylenia, stwierdzenia nieważności albo ustalenia nieistnienia uchwał organów, po drugie zaś, w pierwszej instancji orzekał sąd okręgowy, a nie rejonowy. Dodać też trzeba, że skarżąca pomija dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego, z którego jednoznacznie wynika, że sam fakt rozpoznania sprawy gospodarczej przez wydział cywilny nie rodzi skutku nieważności postępowania (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 1999 r., II CZ 160/90, OSNCP 1991 nr 2, poz. 32). Zatem nawet gdyby w istocie w niniejszej sprawie sąd okręgowy orzekł o roszczeniach opisanych w art. 17 pkt 4² k.p.c., nie byłoby podstaw do stwierdzania nieważności postępowania

Jeśli zaś chodzi o przyjęcie skargi do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność, trzeba przypomnieć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494, z dnia 17 października

2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Takiego wyводу jednak brak. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżąca odnosi się jedynie do podstaw kasacyjnych, wskazując na „naruszenie prawa materialnego, polegające na błędnej jego wykładni, niewłaściwym zastosowaniu bądź niezastosowaniu w ogóle”, tym samym w sposób niedopuszczalny utożsamiając podstawy skargi kasacyjnej (naruszenie określonych przepisów) z okolicznościami uzasadniającymi przyjęcie jej do rozpoznania.

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jej skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c. należało postanowić jak w sentencji.

aw